

Staré dedinky

A honba za stratenou rodinou s tradičnou slepačou polievkou...

Ak si niekedy videl muzikál „v znení hudby“, tak táto krajina podobne zapôsobila aj na mňa. Tu je príroda podobná ako vo filme - nádherné rozsiahle kopce a lúky farmárov s obrovskými karpatskými horami v pozadí. Konečne v dedine Ruskovce sme sa stretli s Kristínou Kyselickou. Ona je manželkou po Františkovi juniorovi (Emilov brat). Je 90 ročná pani a veľmi si nepamätá na môjho starého otca, aj keď za mladi spolu randili. Volala ho Milan. Prišli sme do jej domu, kde takmer býva celý jej život, sa porozprávať a vymeniť si staré a nové fotografie. Samozrejme že mala fotky ešte z mojich detských čias. Porozprávala nám veľmi zaujímavé príbehy.

František Zitta starší - Emilov otec, bol veľmi dobrý operátor parno-elektrickej mláčačky. Zarobil dobre peniaze na živobytie chodením z dediny do dediny kosením obilia v čase žatvy, takto stretol svoju manželku a aj Kristínu. František nevlastnil túto mláčačku a keď bol odvedený na taliansky front do prvej svetovej vojny, jeho šéf zaplatil rakúskej armáde, aby pustili Františka domov aspoň v čase žatvy. Jeho šéf nahovoril armáde, že František je veľmi dôležitý pri žatevných prácach za volantom kombajnu pre ľud ako bojovať na fronte!

Nedele za starých čias boli vždy dni zábav. Po kostole a nakrmení dobytky a hydiny všetci šli do krčiem počúvať harmoniku a tancovať na lúkach v rytme hudby. Často predstavenia prišli tiež do malých dediniek pre zábavu ľudí. Kristína spomínala, že II. svetová vojna v rokoch 1939-1944 sa nazývala „ZLATÝ ČAS“ pre slovenský ľud. Nemci nikdy neokupovali Slovensko tak, ako okúpili Čechy, ale namiesto toho poslali agentov nakúpiť všetko, čo Slovensko malo vyprodukovať. Všetci mali prácu a zarábali peniaze. Ku koncu vojny Nemci okupovali Slovensko a boli tu až pokiaľ ich nevyhnali Rusi. Ruskí vojaci pobrali veľa vecí ako zvieratá, autá, nábytky, ale nezabíjali a neznásilňovali.

Júliina a Emilova svadba bola veľmi veľká, ale iba rodinný príslušníci boli pozvaní. Z toho dôvodu sa ani Kristína nemohla zúčastniť svadby, ona sa totiž vydala za Františka až v októbri toho samého roka. Svadba bola vo februári a Júlia odišla do USA v máji. Emil odišiel za ňou až v októbri, dva týždne pred jeho bratom a Kristíninou svadbou. Júlia bola veľmi rozumná a s čistou myslou a iniciatívou a odvahou. Júlia, Anna a Emil boli iba ľudia z dediny, ktorí odišli do Ameriky v tom čase. Akonáhle sa po vojne komunisti dostali k moci a vyhrali voľby, všetko sa radikálne zmenilo. Pobrali všetky farmárske stroje, výrobu a všetku pôdu na založenie družstiev. Všetko bolo združstevňované a už neexistovali súkromné pozemky.

Zdá sa, že oblasť okolo Dolných Držkoviec bola zaľudňovaná začiatkom 18 storočia. Veľa rodín sem prišlo za prácou na poliach a spracovávanie stavebného dreva. To bol pravdepodobne dôvod, prečo asi aj naše rodiny sa tu usadili. Akonáhle všetko drevo bolo spracované a vyrúbané a farmy boli vystavané, opäť potrebovali ľudia prácu.

Po dlhých rozhovoroch, smiechu a pitia sme sa vybrali na miestny cintorín. Po ceste sme počúvali z miestneho rozhlasu na elektrických stĺpoch zaznievať slovenskú hudbu. Kristína nám povedala, že za komunistov sa to používalo ako informačný systém oznamovať propagandu po celé dni. Na cintoríne sme prišli ku hrobu Františka Zittu, to bol Emilov otec a jeho manželky Heleny Valíkovej a potom ku Františkovi Zittovi - manžel Kristíny a brat Emila - môjho deda. Tu je už hrob aj pre Kristínu, ale ešte bez ukončenia nápisu. Hrobár tam napísal na rok úmrtia 19++.

Cintorín je veľmi pekný a stále udržiavaný s opaterou. Je tu malá kaplnka, ktorú občania vybudovali v roku 1954 a povedali komunistom, že to je márnica. Dedinčania tam vykonávali tajne omše a krsty, až kým nepadli komunisti. Potom po páde komunistickej moci dedinčania vyzbierali peniaze a postavili si tu v dedine Ruskovce naozajstný kostol. To hovorí veľa o odvahe a vytrvalosti slovenského ľudu.

Ako sme sa dozvedeli, Slováci recyklujú ich hroby. Skoro každých 40 rokov niekto musí platiť nájom a sľúbiť, že sa postará o hroby. Ak to nikto nepodpíše, hrob je predaný niekomu inému a náhrobný kameň je daný preč. Z toho dôvodu sme nemohli nájsť hrob Michala Gajdoša v Dolných Držkovciach. Rozhodli sme sa navštíviť kostol v obci Malá Hradná, kde v miestnom farskom kostole Emil a Júlia mali svadbu v roku 1930. Tu sa jeden krát v mesiaci vykonávali omše a všetky krsty a svadby. Je to

cirka 6km od Dolných Držkoviec. Predstavujem si ako celá družina kráča po poľnej ceste do kostola. Kostolík je postavený na kopci, kde sa v ôkol neho rozprestierajú krásne Karpatské vrchy. Je to nádherná malebná krajina, ako vystrihnutá z rozprávky. Kostol pochádza z 11. storočia a je udržiavaný stáročiami. Nie je vyzdobený ako nitriansky, ale má v sebe jednoduchú krasu sám o sebe.

Rozprávali sme sa s miestnym farským kňazom pri čaji a čítali Emilov a Júliin svadobný záznam v kostolnej matrike. Kňaz vysvetľoval, že kostol bol reštaurovaný vo veľmi pomalých dekádoch pre veľkú nedbalosť komunistov. Tak som si prial byť dlhodobo strateným bohatým Američanom s obrovským finančným príspevkom. Rozmýšľal som či Júlia a Emil išli po obrade naspäť v nádhernom vyzdobenom koči na hostinu do dediny, alebo všetci zostali tu v kostole.